

**«ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ АРАБ ӘЛЕМІМЕН ТІЛ, ТАРИХ ЖӘНЕ
МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСЫ»** атты

халықаралық ғылыми-практикалық конференция

БАҒДАРЛАМАСЫ

2019 жыл 19 қараша, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

المؤتمر العلمي الدولي

«العلاقات بين دول آسيا الوسطى والعالم العربي
في مجال اللغة والتاريخ والثقافة»

جمهورية كازاخستان - ألماتي، 19 نوفمبر 2019

PROGRAMME

of International Scientific and Practical Conference

**«RELATIONS BETWEEN THE CENTRAL ASIAN COUNTRIES AND
THE ARAB WORLD IN THE FIELD OF LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE»**

November 19, 2019, Republic of Kazakhstan, Almaty

КАЗАК
УНИВЕРСИТЕТІ
БАСПАҒЫ

ИБ №13176

Басуға 18.11.2019 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 ¹/₁₆.
Көлемі 2.75 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс №7605.

Таралымы 30 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

Адамзаттың ұлы ойшылы Әбу Насыр әл-Фарабидің 1150 жылдығына,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 85 жылдығына,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ шығыстану факультетінің 30 жылдығына
арналған

«ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ АРАБ ӘЛЕМІМЕН ТІЛ,
ТАРИХ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫНДАҒЫ
БАЙЛАНЫСЫ» атты
халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ

19 қараша 2019 жыл

БІЗДІҢ ӘРІПТЕСІМІЗ:

Сауд Арабиясы корольдігінің Король Абдулла Бин Абдулазиз атындағы
халықаралық араб тілін қолдау орталығы,
«Нұр-Мүбарак» Египет Ислам мәдениеті университеті,
Р.Б. Сүлейменов атындағы Шығыстану институты,
Египет мәдени орталығы,
Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасы,
«Орталық мемлекеттік архив» РММ

ҰЙЫМДАСТЫРУ КОМИТЕТІ

Төраға:

Мұтанов Ғ.М. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры

Төраға орынбасарлары:

Бүркітбаев М.М. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің бірінші проректоры

Рамазанов Т.С. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғылыми-инновациялық жұмыс жөніндегі проректоры

Ұйымдастыру комитетінің мүшелері:

Хикметов А. – оқу жұмысы жөніндегі проректор

Жаманбалаева Ш.Е. – әлеуметтік даму жөніндегі проректор

Малаев Х.А. – экономикалық және өндірістік мәселелер жөніндегі проректор

Мухамбетжанов С.К. – ғылым және инновациялық қызмет жөніндегі департамент директоры

Жолдыбекова Б.Е. – халықаралық ынтымақтастық департамент директоры

Әубәкіров А.А. – әкімшілік департаментінің директоры

Палтөре Ы.М. – шығыстану факультетінің деканы

Джакубаева С.Т. – шығыстану факультеті деканының ғылыми-инновациялық қызмет және халықаралық байланыстар жөніндегі орынбасары

Сүлейменов П.М. – Таяу Шығыс және Оңтүстік Азия кафедрасының меңгерушісі

Мырзабекова Б.М. – Таяу Шығыс және Оңтүстік Азия кафедрасы меңгерушісінің ғылыми-инновациялық қызмет және халықаралық байланыстар жөніндегі орынбасары

Тұрар А.С. – Үндітану бөлімінің меңгерушісі, жауапты редактор

Ғабдуллин К.Т. – PhD, Таяу Шығыс және Оңтүстік Азия кафедрасының аға оқытушысы

«Орталық Азия елдерінің араб әлемімен тіл, тарих және мәдениет салаларындағы байланысы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары: Адамзаттың ұлы ойшылы Әбу Насыр әл-Фарабидің 1150 жылдығына, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 85 жылдығына, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ шығыстану факультетінің 30 жылдығына арналған. 19 қараша 2019 жыл. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 374 б.

ISBN 978-601-04-4349-5

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2019

Бүркітбаева Ш.Д.
Әл – Фараби атындағы ҚазҰУ докторанты
e-mail:burkitbaeva.1975@mail.ru

ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АХЫСКА ТҮРІКТЕРІ ПОЭЗИЯСЫ: ТҮРКІЛІК САРЫН

Мақалада Тәуелсіз Қазақстандағы түрік ақындарының ұлттық намыс, түркілік рух, туысқан қазақ халқына, атажұртқа деген ризашылығы тұрғысындағы жырлары талданады. Қазақстандағы ахысқа түріктері – тарихымыздың арғы бастауларынан біздің заманымызға ұласқан жалпытүркілік өркениет және Түркия Республикасы дамуымен сабақтас бағаланады. Орхон жазуларынан бастау алатын түркі өркениеті жазба ескерткіштеріндегі поэзиялық мұралардан бастап желісі үзілмей келе жатқан тақырып – мәңгілік ел идеясы, ататек негізі түріктік асқақ көңілді, перзенттік мақтанышты жырлау. Бұл – түрікшілдік дүниетаным. Күлтегін, Тоныкөк ескерткіштерінде негізі қаланған, содан бері ғасырлар бойы түркі ақындарының басты тақырыбы болып келе жатқан түрікшілдік жырлары атабабалардан кейінгі ұрпақтарға жалғасқан тақырыптың өміршеңдігін дәлелдейтіндігі мысалдармен келтіріледі. Азаматтық – отаншылдық сарындағы өлеңдердің жалпытүркілік сарынмен жырлануы тәуелсіздік жолындағы қазақ халқының қаһармандық тарихын ұрпақтар жадында жаңғыртады.

Түйін сөздер: Тәуелсіз Қазақстандағы ахысқа түріктері, ақындары, поэзия, ұлттық сана, түркі рухы, атажұрт.

В статье анализируются стихи турецких поэтов в Независимом Казахстане с точки зрения национального достоинства, тюркского духа, благодарность казахскому народу и атажурт (к своей древнюю отечестве). Турки в Казахстане - которые пришли к нашим родинам с тяжелыми судьбами. Поэтическая наследия тюркской цивилизации, которая начинается с орхонских надписей, тема вечного народа является неопределимой темой, в основе которой лежит тюркский идеал вечности, национальной гордости. Это тюркское мировоззрение. Примеры тюркских поэтов, основанных в памятниках Культегина и Тоникака, которые веками были главной темой тюркских поэтов, доказывают жизнеспособность темы, которая следовала за поколениями потомков. Щедрость патриотических песен возрождает героическую историю казахского народа в памяти поколений во имя независимости.

Ключевые слова: Турок-месхетинцев в независимом Казахстане, поэты, поэзия, народный дух, национальная интеллигенция, атажурт (древняя отечество у турков).

The article analyzes the poems of Turkish poets in Independent Kazakhstan from the point of view of national dignity, the Turkic spirit, gratitude to the Kazakh people, and ātazhurt (to their ancient homeland). The Turks in Kazakhstan - who came to our homeland with difficult fate. The poetic heritage of the Turkic civilization, which begins with the Orkhon inscriptions, the theme of the eternal people is an indefinable topic, which is based on the Turkic ideal of eternity, national pride. This is a Turkic worldview. Examples of Turkic poets based in the monuments of Kultegin and Tonikak, which for centuries have been the main theme of the Turkic poets, prove the viability of the topic that followed generations of descendants. The generosity of patriotic poems revives the heroic history of the Kazakh people in the memory of generations in the name of independence.

Key words: Meskhetian Turks in independent Kazakhstan, poets, poetry, folk spirit, national intelligentsia, atajurt (fatherland among Meskhetians).

Кіріспе. Байырғы түркілердің кара шаңырағы – Қазақстан болғандықтан планетамыздың барлық құрлықтарында өмір сүріп жатқан түбі бір түркі халықтарының барлығы да біздің Отанымызды, даламызды мәңгілік тірек, медет тұтып келеді. Ахысқа түріктері – сондай халықтардың бірі. «Түріктердің негізгі ата қонысы өзіміздің Оңтүстік Қазақстан, Сыр бойы» (1, б.3). Түркі тілдес оғыз тайпаларының негізінде кейіннен түрік ұлты қалыптасты. Қазіргі Сырдария (Сейхун) және Әмудария (Жейхун) өзендерінің орта және төменгі ағысы жағалау атыраптарын қамтыған «Шекаралары Жейхуннан Каспий теңізіне дейін ұлан-ғайыр жерді алып жатқан...» (2, б.9) «Оғыз-Жабғу мемлекеті» негізінде түрік атты ұлттың кейінгі ғасырларға ұласқан үлкен тарихы басталады. Қазақстандық түрік қаламгерлердің шығармашылығы Х-XX ғ.ғ. аралығында Кіші Азиядағы Анадолы түбегінде орналасқан Түркияның арғы-бергі тарихы аясында бағаланады. Түркия тарихының басталуы Тұраннан Х ғасырда аттанған оғыз тайпаларының әуелі Хорасанға қоныстануы, олардың Анадолыдағы Византиядан тартып алған жердегі Кония сұлтандығымен бірігуі, Селжук мемлекетінің негізінде Ертоғырыл баласы Османның (Оспанның) қайраткерлігімен құрылған Осман түркілері империясының құрылуы, оның алты ғасыр бойы Еуразия кеңістігіндегі ықпалды билігі – бәрі де тарих ақиқаты. Шәкәрім Құдайбердіұлы «Қазақтың түп атасы» атты шежіре дастанында түрік және қазақ халықтарына ортақ сол кезең шындығын, тарихи тұлғалар тағылымын жырлайды:

«...Бірталай аз уақыт әскер жиып,
Ер Тоғырыл есті батыр деп атанған.
Хан емес көп әскердің басы болған,
Қартайып сөйтіп жүріп жасы болған.
Орнына Оспан деген ұлы отырып,
Ертоғырыл 90 жаста Опат болған.
Осы Оспан көп ел алып хан болыпты.
Ақылды, аса айлалы жан болыпты.
Келгенше осы кезге сол ат өшпей,
Оспанды түрік деген даң болыпты.
Ұғып ал осы сөзді жас ұландар,
Өз бауырың ол түрік те осыны аңғар.
Құл болып біз қорлықта отырсақ та,
Көп шыққан атамыздан арыстандар (3, б.72-73).

Қазақстандағы түрік ақындары шығармаларының ғасырлар бойы желісі үзілмегендігінің себебі екі туысқан халық зиялыларының қай кезеңде болсын өзара байланыста болуы. Қазақтың XX ғасырдың басындағы қайраткерлері Ш.Құдайбердиевтің, М.Жұмабаевтың, Ә.Бөкейхановтың, М.Шоқайдың, А.Байтұрсыновтың, Ж.Аймауытовтың, С.Сейфуллиннің және тағы басқалардың еңбектерінде Түркия мемлекеті, түрік халқы туралы үнемі арнайы айтылады. Олар қазақ халқының арғы – бергі тарихындағы өзге түркі ұлыстарымен, оның ішінде түріктермен байланыста болудың тарихы маңызын басты назарда ұстады. Мысалы, Алаш көсемі Әлихан Бөкейхановтың «Ыстамбұл һәм Қалалар» атты мақаласында 500 жыл бойы Еуропа мен Азияда түркі өркениетінің ықпалын жүргізген Түркияның, оның бас қаласы Ыстамбұлдың саяси әлеуметтік хал – ахуалы, Англия, Франция сынды державалардың иелігіне өту қаупі туралы алаңдау пікірін айтқан (4, Б.301-302). Ал, Қазақстанның XX ғасырдың 20-30 – жылдарындағы тарихи әдеби дамуы үдерісіндегі көрнекті тұлғалардың бірі Сәкен Сейфуллин «Түркияның жайы» (1924) атты көсемсөздік мақаласында бүкіл түркі халықтарының рухани дем беруші орталығы Түркия Республикасының жан – жақтан және іштей құрсаулаған алпауыт мемлекеттер құрсауынан құтылған жеңісіне, жаңарған тұлғасына сүйінішті, қуанышты сөзін арнайды: «Мәңгілік қайта тұрмастай ұйқыға кетті деген қарт Түркия қазір оянып, жатқан орнынан қайта тұрып, қайта жасап, жаңа күшпен, жас қайратпен қимылдап жаңа тұрмысқа кірісе бастады. ...Түрік халқының ұлт сезімі оянып, буындырып, үнін өшіруге айналған Еуропа жалмауыздарына қарсы тұруға ашынған аюдай майданға шықты. Еуропа капиталынан ұлтты қорғау ұраны

лезде күллі Түркияға жайылды, халықтың ұлттық намысы лезде қайта қозып, күннен – күнге өршіп, қалың өрттей ұлт қозғалысы түрік халқын билеп әкетті» (5, Б.271-273) Жаңа Түркия Республикасының Мұстафа Кемал Ататүрік бастаған осындай тарихи жеңісіне Қазақстандағы қайраткерлер де осылайша зор ықыласпен қарады. Бұндай көзқарас Түркия Республикасы мен Тәуелсіз Қазақстан Республикасы араларындағы қазіргі заманғы қарым – қатынастар арқылы жалғасуда [6].

Талдау.Қазіргі Қазақстан түріктері – тарихымыздың арғы бастауларынан біздің заманымызға ұласқан жалпытүркілік өркениет және Түркия Республикасы дамуымен сабақтас бағаланады. Географиялық орналасқан мекендері бағзы замандардан бері атамекендері болса да мемлекеттердің, шекаралас аймақтардың кейде келісімсіз, кейде келісіммен бөлінулерінің зардаптары қарапайым халыққа тиетінін осы түріктер тағдырынан көреміз. Қазақстандағы түріктер ХХ ғасырдың 20 – 30 жылдарында әуелі Түркия мен КСРО – ның мемлекетаралық келісімінің, кейіннен КСРО – ның қуғын – сүргінінің зардабын тартты. 1944 жылдың 14 – қарашасында Ахыска, Ахылкелек, Аспинза, Адигөн және Богдановка аудандарын мекендеген ең азы 220 ауыл, 120000 – ға жуық Ахыска түрігі Сталиннің бұйрығымен Орта Азияға және Қазақстанға жер аударылды. Міне, Ахыска түріктерінің Қазақстанға келу, атажұртын қайта мекен етуінің себебі осындай. Қазақстанды көп жылдарынан бері мекендеп келе жатқан түрік халқының арасынан ақындық шығармашылығымен танымал болған қаламгерлер туындыларының бірқатары тәуелсіздік жарияланғаннан кейінгі соңғы онжылдықтарда жарық көруде. Ш.Бадаловтың, Р.Мемедоглының, Ю.Зейректің, А.З.Шалабовтың, А.Вейселоглының, Ашығ Мәвлүт Әһмәдовтың, Шайыр Мамоштың, Мұртаза Лебиштің (Намазовтың), З.Йектаидың, Б.Перишанның, т.б. авторлардың туындылары Қазақстандағы түрік поэзиясының әдеби орынын дәлелдеуде.

Қазақстандық түрік ақыны Бекир Перишанның лирикалық өлеңдері оқырмандарға танымал. Бекир Перишан 1932 жылы Грузия Республикасының Аспинза ауданының Торольта ауылында өмірге келген. 1944 жылы басқа да Ахыска түріктермен бірге Қазақстанға жер аударылады. Айдауда жүргендіктен ұзақ жылдарға шейін өз өлеңдерін жариялай алмайды. Тек, 1983 жылы Әзербайжанда алғаш рет өлеңдерін «Жаңа дауыс» пен «Жұлдыз» журналдарына және «Әдебиет және өнер» газетіне жариялау мүмкіндігіне ие болады. Кейіннен, 1988 жылы “Алаудай боп жанамын!” («Горю как факал») атты шағын кітабы жарық көреді. Сондай – ақ, Бекир Перишанның Қазақстан баспасөздеріне де «Қазақстан әдебиеті», «Огни Алатау» газеттерінде және «Ленинское знамя» Қаскелең аудандық газетінде де бірнеше өлеңдері жарияланады. Ақынның «Тағы да Отан туралы», «Біз босқынбыз», «Олар», «Босқа кетті», т.б. өлеңдері сөз арқауындағы депортацияға ұшырған туған халқының қасіретті тағдырына арналған. Туған өлкесінен еріксіз жер аударылған босқандардың ортақ көңіл – күйі лирикалық қаһарманның жанжүйе тебіреністерімен бейнелеген. Бекирдің «Босқа кетті» өлеңінде де айдауда жүрген жанның өз өміріне наразылығы, қорлануы, бұл дүнияға келгеніне өкінуі, күйінуі шынайы суреттелген: Қазақшасы: «Дұшпаным болды кәпірден, \ Туғаным өкінем. \ Сүргінге айдап өз елімнен, \ Жат – жұртта жүзім күледі. \ Жат – жұртта мені шеттетті, \ Әр кешкен күнім текке өтті. \ Ақымақ, қуыс кеуделер сөзі, \ Жанымды менің дерт етті...» [7]. Аударған Ш.Бүркітбаева. Ақынның «Біз босқынбыз» өлеңінде де тағдыр тәлкегіне ұшыраған халқының бұрынғы айбынды, абыройлы кезеңі мен босқыншылыққа ұшыраған кездегі аянышты жағдайы салыстырыла, сабақтастырыла жырланған. Жаратылысынан еңбекқор, бейнетқор, діндіріне берік, сөзіне нық, сертіне бек, жүрісіне тұрысы сай айбынды түрік халқының жай – күйін «Бұл күндері босқындармыз, Секілдіміз тірі өлік», деп суреттей отырып, өлместің күнін көріп, дауыл қуған кемедей дұшпан қайда қуса, солай қарай қашып бастарын сауғалап, әрең халық болып жүргендерін ашына, егіле жырлайды: «Ел едік біз еңбек құмар, \ Еңбек десе ерлеп тұрар... \ ...Бұл күндері босқын болдық, \ Жел үп етсе желдеп тұрар. \ Гулеп тұрған тілі – көрік, \ Халық едік діні берік...». Автор ерлік, әділдік, адамгершілік сияқты ізгі қасиеттерді ту етіп көтерген түрік халқының басына түскен

жағдайды суреттейді. Жырдың халықтық сипаты оның сюжетінен, идеялық бағыт – бағдарынан айқын көрініп тұр. Жалқау, надан, жатыпішерлерде ісіміз жоқ, еңбекқор, қолдары шебер, сөздері шешен, дініне берік, сәнді киіне білетін, текті ел едік қазір кімбіз, жел қуған қаңбақтаймыз деп ашына жырлайды. Өлеңнің буын ырғағы үйлесімді, қарапайым тілмен көркем жеткізілген. «...Басымызға лайықты- \ Киюші едік жылы бөрік. \ Бұл күндері босқындармыз, \ Секілдіміз тірі өлік. \ Дауыл қуған біз кемеміз, \ Бізден тұрақ іздеменіз. \ Қырық жеті жыл бойында, \ Босып, көшіп біз келеміз. \ Қайда барып, қайда тұрсақ, \ Өлмес күнді ізденеміз. \ Басын әрең құрап халық, \ Таулар асып, қыр аттадық...[7]. Аударған Ш.Бүркітбаева

Ақын түрік босқындарын бауыр тартып қамқор, пана болған, егін, бау-бақша өсіруі үшін жер, мекен – жай берген қазақ еліне ризашылығын білдірген. Өзенін де, топырағын да қызғанбаған сол елге алғысын («У орнына бал жаладық, құм орнына шекер жедік») айта отырып, бәрібір туған Отандай сезіне алмаған көңіл – күй шындығын да жазады: «...Өз Отаның болмағасын, \ Ойланасың, толғанасың. \ Біреулерге өгейсің сен, \ Біреулерге қолбаласың. \ Біреулерге келімсексің...[7]. Аударған Ш.Бүркітбаева.

Түркі өркениеті жазба ескерткіштеріндегі поэзиялық мұралардан бастап желісі үзілмей келе жатқан тақырып – ататек негізі түріктік асқақ көңілді, перзенттік мақтанышты жырлау. Бұл – түрікшілдік дүниетаным. Күлтегін, Тоныкөк ескерткіштерінде негізі қаланған, содан бері ғасырлар бойы түркі ақындарының басты тақырыбы болып келе жатқан түрікшілдік жырлары атабабалардан кейінгі ұрпақтарға жалғасқан тақырыптың өміршеңдігін дәлелдеп келеді. Бекир Перишанның аталған «Тағы да Отан туралы» өлеңіндегі түрікшілдік дүниетаным аясындағы ойларының лирикалық сыршылдығы, гуманистік – отаншылдық мағынасы поэтикалық бейнелілікпен өрнектелген. Еуропа алпауыттары алдында белі бүгілген елін қайта тіктеп, еңсесін көтерген, түріктердің атасы атанған Мұстафа Кемал Ататүрікке түрік деп мөр басылған жүрегін тапсыруға дайын екендігін жырлаған ақын Отаны жоқ жерде өзінің қара құл екенін де жасырмай жырына қосады: «Менің Ана – Отаным Түркия елі, \ Маған қымбат сол жердің бір сүйемі. \ Қайран анам шет жайлап жүргенімде, \ Сен сүймесең бетімнен кім сүйеді?!... \ ...Кешірімсіз жазадай кешіккені, \ Сенсіз жерде құлмын мен есіктегі. \ Топырағыңды алаңсыз кешіп жүрсем, \ Алаңсызбын имандай мешіттегі...». Туған ел, туған Отан жолында жанын құрбан етер түрік ұлының түріктікті, тектілікті ту еткен ұшқыр ойы сол жолда ештеңеден тайынбас көңіл-күйі шыншыл реалистік сарынмен жырланған. «...Менің мынау жұдырықтай жүрегіме, \ Ұғылы деп түріктің мөрі басылған. \ Бөтен жұртта тұрса да бақ тұрағым, \ Отан үшін өлуге шақ тұрамын. \ Ататүрік қасыңа түбінде мен, \ Мөр басылған жүректі тапсырамын [7]. Аударған Ш.Бүркітбаева.

Қазақ поэзиясындағы Мағжан Жұмабаевтың, Жүсіпбек Аймауытовтың, Міржақып Дулатовтың және кейінгі толқын ақындардың түрікшілдік сарындағы өлеңдерінен поэтикалық үндестік анық байқалады. Әсіресе, Мағжанның «Орал тауы», «От», «Пайғамбар», «Күншығыс», «Алыстағы бауырыма», «Тез барамын», «Тұранның бір бауында», «Түркістан», т.б. өлеңдеріндегі түркі халықтарының ата – бабалар қалыптастырған айбынды тарихынан қуаттанған ұрпақтардың мақтанышы, сағынышы, арман – үміті, мұңы – шері – бәрі де қамтыла жырланған еді. Мысалы, Мағжанның Ер Түріктің ата –бабалық айбынын, даңқын елестектен жыр жолдарының түрікшілдік көңілкүйді өршіл романтикалық рух биіктігіне көтеретіні анық. «...Тұранға жер жүзінде жер жеткен бе? \ Түрікке адамзатта ел жеткен бе? \ Кең ақыл, отты қайрат, жүйрік қиял, \ Тұранның ерлеріне ер жеткен бе?...» [8, Б.174] Бекир Перишан ақынның «Мен Түрікпін» атты өлеңіндегі асқақ ойлардан да осындай түрікшілдік сарын сезіледі. Айбынды Ер Түріктің жер – жаһанға даңқы жайылған батырлық – қаһармандық даңқты тарихын сол ата – бабалық елдік, ерлік дәстүрді жүдеп – жадап жүрсе де ұмытпайтын кейінгі ұраптар көңіліромантикалық – реалистік тұтастықпен жырланған: «Ғарыштың шыққан күндей бұлтын түріп, \ Ежелден даңқым асқан Ұлтым Түрік. \ Айырылып сол Түріктің құшағынан, \ Көңілім жабырқап жүр, күлкім суып. \ Дариға – ай, жаралғалы не көрмедім, \ Шамалы

асып – тасып, көгергенім. \ Ей, тағдыр, неткен қатал, неткен сұмсың, \ Жат – жұртқа мені еріксіз көгендедің! [7] Аударған Ш.Бүркітбаева. Бұл жолдарда Мағжанның «Алыстағы бауырыма» өлеңіндегі жалпы түркілік мұңлы – шерлі көңіл – күймен үндес: «Алыста ауыр азап шеккен бауырым, \ Қуарған бәшешектей кепкен бауырым. \ Қамалған қалың жаудың ортасында, \ Көл қылып көздің жасын төккен бауырым... \ ...Қоғасын жас жүрекке оғы батты, \ Күнәсіз таза қаным судай ақты. \ Қансырап, әлім құрып, естен тандым, \ Қараңғы абақтыға берік жапты...[8, Б.173].

Қазақстандық түрік ақыны Али Паша 1924 жылы Оңтүстік Грузияның Аспинза ауданында дүниеге келген. 1944 жылы 14 қарашада басқа да Ахыска түріктерімен бірге Қазақстанның Алматы облысы Есік ауданы Тау – Түрген ауылына жер аударылады. Халық ақыны жырларында достықты бауырластықты, Отанға деген махабатты, Түркияға деген сүйіспеншілікті, қазақ халқына деген ризашылығын жырлайды. Ахыска түріктерінің басынан кешкен ауыр азабын, халқының бүгінгі мен ертеңін сөз етеді. Али Пашаның «Қазақтарға ризамын» өлеңінен елімізге жер аударылған барлық түрік халқының қазақ жұртына деген шексіз ризашылығын көреміз. Олардың бастарындағы ауыр жағдайды түсініп, көмек қолын ұсынып, құрметтеген, “Ер Түрік қанынан жаралған түбі бір қандасым!” деп бауырына басқан қазақтарға мәңгі қарыздар екендіктерін айтады. Ақын адам бойындағы ең асыл қасиеттерді – мейірімділікті, ізгілікті, бауырмалдылықты, қонақжайлықты, жомарттықты, білімділікті мадақтайды. Жыр қарапайым қауымға бірден түсінікті болатындай түрде қанатты сөздермен түйінделіп, сомдалып, көркемдік бүтіндік ішінде дестеленген. «Келіп түстік Қазақстан еліне, / Бізді бөлді қала, ауыл жеріне, / Тез үйрендік қазақтардың тіліне, / Қонақ деп сый көрсетті бізге де., / Біз құрмет көрдік қазақ халқынан, / Олар да түсініп, халіміздің толқыған, / Біздерді санап өз бауырларына, / Атамыз Ер Түрік жаралған қанынан. / Қазақ – Түрік атамыздың кенже баласы, / Намысты, жомарт қып туған анасы, / Өте көп қазақтың білімді данасы, /Тарихи кітаптан танитын бізді...[7]. Аударған Ш.Бүркітбаева. Ақын жырларынан ежелгі түркі әдеби ескерткіштері мен қазіргі түркі ақындары шығармалары арасында сан ғасырлар бойы бір сәтке де үзілмей келе жатқан көркемдік дәстүр жалғастығы бар екенін байқауға болады. Көк түрік ұрпақтарының қай ғасырда да есіктері болаттан, үйлері тастан көркем салынатынын, қанша рет өпсе де қайта жанатынын, қанша рет өлсе де қайта тірілетінін жырлайды. Ақын күн сайын есіне түсетін туған Отан мен сол құйтұрқы саясат құрбаны болған елі мен жерін, олардың басынан өткен азапты күндерін тамаша суреттеп, жеңіл ұйқаспен көркем жеткізген. «...Ахыска түріктері болат есігі, /Үйлері тастан, салынған көркем. / Айрылды бәрінен Отан бесігі, / Сол сүргін күндер, есіме түсті. / Тұман басып, тұнжыраған таулар, / Әр сағат, әр минут Отанды еске алар, / Апырай, бұл қайғы қашан бітер?! / Сол азапты күндер, есіме түсті [7]. Аударған Ш.Бүркітбаева

Нәтиже.Түріктің кейінгі ұрпақтары әртүрлі мемлекеттердің қарауына, ықпалына, кудалауына, қуғын – сүргініне ұшыраудың салдарынан ата – бабалардың қанымен берілген ішкі жандүниедегі ыза мен кекке толған буырқаныстарын да сезінеді. Ақындар түрік халықтары ұрпақтарының қанында сақталған сол намыс оттарының жарқылдауын да поэзиялық романтикалық серпінді әрі элегиялық сарындарымен бейнелей жырлайды. Мағжан ақынның өлеңінде намыс пен өкініш бұған элегиялық сезімдер түріктің кейінгі ұрпағының қайтадан еңсе көтеретін, бірігетін, Ер Түріктің ежелгі айбынын қайтадан қалпына келтіретін оптимистік күш – жігері жауынгерлік екпінге ұласады: «...Япырай, айрылдық па қалың топтан, \ Шабылып қайтпай тұрған жауған оқтан?! \ Түріктің жолбарыстай жүрегінен, \ Шынымен қорқақ құл боп жаудан бұққан?! \ Шарқ ұрып ерікке ұмтылған түрік жаны, \ Шынымен ауырды ма, бітіп халі?! \ От сөніп жүректегі, құрыды ма, \ Қайнаған тамырдағы ата қаны?! [8, Б.55]. Мағжан ақын «Тез барам» өлеңінде бүгінгі түркі ұрпақтарын «Қыранымын сары сайран даланың», «Қос қанатым алтын – Алтай, Оралым», «Еркін дала ардақтысы, еркесі», «Бетім қайтпай өскен батыр баламын», «Асқан алып ата затым», «Асқан дана ана затым», «Жас жолбарыс», т.б. бейнелеулерімен даралайды. Ер Түрік ұрпақтарының ата – баба жолын қайтадан қалпына келтіре алатындай қаһармандық

болашағын айқын елестетеді: «Тұлпар мініп тауды қолға алайын, \ Суырып қылыш қан майданға барайын. \ Жердің жүзі кім екенім танысын, \ Жас бөрідей біраз ойын салайын. [8, Б.56]. Ұрпақтарының бәріне ортақ бұл сарын – Ер Түріктің бұрынғы айбынды данқын аңсау, содан қуаттану, сол арқылы түркілік өр рухтың аласармайтын келешегіне сену. Бекир Перишан да осы түрікшілдік сарынның мұң мен сенім тұтасқан поэтикалық сипатын жырлаған. Бүкіл түркі баласы қасиетті деп санап, қадір тұтқан көк бөрінің бөлтірігі екенін де еске салып «Ойынан жатса, тұрса бір шығармай, ұлиды тауын аңсап бөлтірігің», деп жырлайды. Ақын «асыл түрік», «батыр түрік» тіркестерімен текті түркілерді көкке көтеріп оқырман назарын өзіне аударады. Жанымда қуат беріп сен тұрғанда мен ешкімге де дес бермеймін деп шабыттанған елім, жерім деп еңіреген ерлердің психологиялық портретін, әдеби бейнесін жасайды. Жыр оқуға жеңіл, оқушының патриоттық сезімін оятып, бірден баурап алады. «...Өзгеге мені еріксіз табындырдың, \ Сарғайтып, сабылдырдың, сағындырдың. \ Жете ме Ата Түрік құлағына, \ Әніңді айдалада салып жүрдім. \ Армысың, еңіреген Ер Түрігім, \ Арнадым саған жырдың ең сұлуын. \ Ойынан жатса, тұрса бір шығармай, \ Ұлиды тауын аңсап бөлтірігің. \ Қайдасың асыл түрік, батыр түрік, \ Арманым көкірегімде жатыр тұнып. \ Артымда асқар таудай сен тұрғанда, \ Ешкім де басына алмас батырсынып [7]. Аударған Ш.Бүркітбаева. Қазақстандағы түрік ақындарының түрікшілдік сарындағы өлеңдері жалпы адамзаттық ұрпақтар сабақтастығы дүниетанымына негізделгендігімен ерекшеленеді. Азаматтық – отаншылдық сарындағы өлеңдердің жалпытүркілік сарынмен жырлануы тәуелсіздік жолындағы қазақ халқының қаһармандық тарихын ұрпақтар жадында жаңғыртады.

Қорытынды. Қазақстандағы түркі халықтары әдебиеті дамуының тарихи негіздері бүгінгі уақыт тынысымен үндесе жаңа шығармашылық нәтижелерге жалғасуда. Егемен Қазақстан халқы үшінші мыңжылдықты үлкен сапар үстінде қарсы алып отыр. Ел, жер иесі қазақ халқының алдына қойған мақсат – міндеттері айқын. Осы алға тартылған мақсат пен міндеттер – қазақ топырағында өмір сүріп жатқан барлық ұлт өкілдерінің де сара жолы, өмірлік бағдарламасы. Бұл мақсат мен міндеттер – Қазақстанның дүниежүзілік қауымдастықтағы лайықты, тарихи орынын жоғары дәрежеде қамтамасыз ететіні күмәнсіз. Бұл ұлы сапарда Қазақстанда өмір сүріп жатқан барлық ұлттар қоян – қолтық бірлесіп, иық тіресіп қазақ халқын қолдауға міндетті. Өз кезегінде жер иесі, ел иесі қазақ халқының да осы ұлы сапардың керуенбасы болып, барлық ұлттарды Отанымыздың байлығы мен қуатын арттыруға бас болып бірлестіріп, әр ұлттың мәдениетін сақтап дамытуға қамқоршы болу міндеті көрсетілген. Оны басқа халықтар диаспоралары үнемі ұмытпай жүруі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Түріктер \ Егемен Қазақстан. 26 мамыр. -2005. -№116. –Б.3.
2. Алаш-Анадолы ұлылары: «KATEV» тәлім-тәрбие бөлімі. Кітап сериясы №6 Алматы: Құс жолы, 2002.
3. Құдайбердіұлы Шәкәрім. Түрік, қырғыз-қазақ хәм хандар шежіресі. –Алматы: Қазақстан: Сана, 1991. -80 б.
4. Бөкейхан Ә. Таңдамалы / Бас ред. Р.Нұрғалиев. –Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1995. -479 б.
5. Сейфуллин С. Бес томдық шығармалар жинағы. –Алматы: Жазушы, -т.5; Мақала, публицистика, 1985. -304 б.
6. Қазіргі кезеңдегі Қазақстан-Түркия қарым-қатынастары; 1991-2001 Бурыбаева А. Ақпараттық шолу, -Алматы: Орталық ғылыми кітапхана, 2002. -161 б.
7. Автор жинаған қолжазба материалдар (2005-2010ж.ж.)
8. Жұмабаев М. Шығармалары: Өлеңдер, поэмалар, қара сөздер. –Алматы: Жазушы, 1989. -448 б.
9. Yunus Zeyrek. “Ahıska bölgesi ve Ahıska Türkleri” Ankara, 2001. -260 s.
10. Dr. İbragim Agara. “İnsanlık Dramı” İzmir, 2004. -60 s.
11. Sevil Piriyeva, Allahverdi Piriyevev. “Türk dünyası ve Ata yurdum Ahıska” Baku, 2001. -298s.

References:

1. Turks \ Egemem Kazakhstan. May 26. -2005. -116. -p.3.
2. Alash and Anatoly Liders: Teaching and educational department "KATEV". Book series №6 Almaty: KusZholy, 2002.

3. ShakarimKudaiberdiuly. Turkish, Kyrgyz - Kazakh epic Khan's Chronicles. -Almaty: Kazakhstan: Consciousness, 1991. -80 p.
4. Bokeikhan A. Favorites / General News. R. Nurgaliyev. -Almaty: The Kazakh Encyclopedia, 1995. -479 p
5. Seyfullin S. Five-volume collection of works. - Almaty: Writer, p. Article, publicism, 1985. -304 p.
6. Kazakh-Turkish relations at the present stage; 1991-2001 Burybaeva A. Information Survey, Almaty: Central Scientific Library, 2002. -161 p.
7. Manuscripts collected by the author (2005-2010)
8. Zhumabayev M. Works: Poems, words. -Almaty: Writer, 1989. -448 p.
9. Yunus Zeyrek. "Ahıska bölgesi ve Ahıska Türkleri" Ankara, 2001. -260 p.
10. Dr. İbragim Agara. "İnsanlık Dramı" İzmir, 2004. -60 p.
11. Sevil Piriyeva, Allahverdi Piriye. "Türk dünyası ve Ata yurdum Ahıska" Baku, 2001. -298p.

Маулит Б.
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқытушысы
e-mail: Bakitnur76mail.ru

ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ ҰСТАНҒАН ҚЫТАЙДЫҢ «ЖҰМСАҚ КҮШ» САЯСАТЫ

Мақалада ұлттық ерекшелікті анықтайтын Қытайдың "жұмсақ күші" ұғымының эволюциясы берілген. Қытай зерттеушілерінің жұмыстарын талдау негізінде автор қытай мәдениетінде "жұмсақ күштің" бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету қағидалары мен шарттарын ашады. Қытайдағы мәдениеттің "жұмсақ күші" зерттеулері жеке ғылыми бағыт мәртебесін алатын іргелі, жүйелі және ауқымды болып табылатыны туралы идея негізделеді.

Түйін сөздер: Жұмсақ күш. Конфуций. Қытай арманы. Жібек жолы

В статье представлена эволюция понятия "мягкая сила" Китая, которая выявляет национальную специфику. На основе анализа работ китайских исследователей, автор раскрывает принципы и условия обеспечения конкурентоспособности "мягкой силы" в китайской культуре. Обосновывается идея о том, что исследования "мягкой силы" культуры в Китае являются фундаментальными, системными и масштабными, приобретающими статус отдельного научного направления.

Ключевые слова: Мягкая сила. Конфуций. Китайская мечта Шелковый путь.

The article presents the evolution of the concept "soft power" of China, which detects national specifics. Based on the analysis of the works of Chinese researchers, the author reveals the principles and conditions of ensuring the competitiveness of the "soft power" in Chinese culture. The author substantiates the idea that studies of the "soft power" of culture in China are fundamental, systemic and large-scale, acquiring the status of a separate scientific direction.

Keywords: Soft power. Confucius. Chinese dream. Silk way

Қазіргі уақытта халықаралық қатынастардың көптеген акторлары бар күш балансын өзгерту үшін өз әсерін арттырудың жаңа әдістерін пайдаланады, бұл ретте оң имиджді қалыптастырады. Осыған байланысты, автордың пікірінше, Қытай "жұмсақ күштің" үлгілі субъектілерінің бірі болып табылады. Соңғы жылдары сыртқы саяси бағыттағы кейбір түзетулерге қарамастан, ҚХР қарулы қатығыстарға тікелей қатысудан қашады және әлемдегі өз мүдделерін жоспарлы түрде алға тартады. ХХ ғ. 90-шы жылдарынан бастап Пекин ішкі және сыртқы қуатты өсіруге арналған тәсілдердің бірі ретінде "жұмсақ күш" концепциясын әзірлеуде. Осылайша, Қытай осы салада жинақталған тәжірибе жеке зерттеуге лайық, бұл зерттеу проблемасын өзекті етеді.

Жұмсақ күш – «қатаң күшке» қарағанда, қалаулы мақсаттарға ерікті қатысу жолымен жетуге арналған саяси тұжырымдама болып табылады. Ең алғаш рет бұл терминді

МАЗМҰНЫ

СЕКЦИЯ 1. ШЫҒЫС ТІЛДЕРІ МЕН ӘДЕБИЕТІНІҢ ДАМУЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Рахимжанова К.Д., Жубатова Б.Н.

ФОНЕТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСТОРИЧЕСКОГО ПИСЬМЕННОГО ПАМЯТНИКА «КИТАБ
МАЖМУ ТАРЖУМАН ТУРКИ УА АЖАМИ УА МУГАЛИ»..... 8

Донбаева А.Б., Серикбаева З.А., Жұмаділ А.К.

АРАБ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ПАРЕМИЯЛАРЫНДАҒЫ ФРАЗЕОСЕМАНТИКАЛЫҚ ТОПТАРДЫҢ
КОММУНИКАТИВТІ ҚЫЗМЕТІ..... 13

Донбаева А.Б., Серикбаева З.А., Жұмаділ А.К.

ТУЫС ЕМЕС ТІЛДЕРДЕГІ ПАРЕМИОЛОГИЯЛЫҚ БІРЛІКТЕРДІҢ ТИПОЛОГИЯЛЫҚ
УНИВЕРСАЛДАРЫН ТІЛДІК КОММУНИКАЦИЯДА ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
(қазақ және араб мақал-мәтелдері негізінде)..... 19

Алжанбаева Ұ.Т.

ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ТҮРКІ ҒАЛЫМДАРЫНЫҢ АРАБ ТІЛ БІЛІМІНІҢ ДАМУЫНА ҚОСҚАН
ҮЛЕСІ..... 22

Қалиолла А.

ҚЫТАЙ ТІЛІ ФОНЕТИКАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ МЕН
МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ..... 26

Аликенова К.Н., Чныбаева К.М.

ТІЛ ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ..... 32

Серикканова А.Ж.

РОЛЬ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ..... 36

Алмабекова А.М.

ИНТЕРНЕТ-СЕТИ КАК СПОСОБ ПОПОЛНЕНИЯ СЛОВАРНОГО СОСТАВА СЛЕНГА
В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ..... 38

Утпенев Н.Т., Альмухаметов А.Р., Ғылымбек М.

«ДАҒУАТ» ТЕРМИНІНІҢ ҚҰРАН КӨРІМДЕ ҚОЛДАЛЫНУЫНЫҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ
АКСИОЛОГИЯЛЫҚ МӘНІ..... 42

Дулаева Э.З., Мамедова Ф.З.

ФОРМУЛЫ РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА: ВЫРАЖЕНИЕ БЛАГОДАРНОСТИ В ТУРЕЦКОМ, АРАБСКОМ И
АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ..... 51

Мамедова Ф.З.

«ДЕБАТЫ» КАК ОДНА ИЗ ОСНОВНЫХ ИНТЕРАКТИВНЫХ ФОРМ ОБУЧЕНИЯ АРАБСКОМУ
ЯЗЫКУ..... 56

Абдурақын Н.

М.ӘУЕЗОВТЫҢ «АБАЙ ЖОЛЫ» РОМАНЫНЫҢ ҚЫТАЙ ТІЛІ
АУДАРМАСЫНДАҒЫ ТӘБИҒАТ СҮРЕТТЕРІНІҢ БЕЙНЕЛЕНУІ..... 59

Күнбай Ж.К.

ҚАЗІРГІ ҚОҒАМНЫҢ ДАМУ КЕЗЕҢІНДЕГІ ӘДЕБИ ТІЛДЕРДІҢ ЖАЙЫ ЖӘНЕ ТІЛДІҢ ШЫҒУЫ
МЕН ОНЫҢ ІШКІ ҚҰРЫЛЫМЫ..... 65

Рысбаева Г.Қ., Кульбекова Б.Р., Тлебалдина С. А.

АРАБ, ПАРСЫ ТІЛДЕРІНЕН ЕНГЕН КІСІ ЕСІМДЕРІНІҢ ЭТНОМӘДЕНИ
СИПАТЫ..... 70

Анипина А.К., Оразақынқызы Ф.

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ҚЫТАЙ ТІЛДЕРІНДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ МӘДЕНИ СИПАТЫ.....	76
Юн Хён Сук	
ИССЛЕДОВАНИЕ РОЛИ ПЕРЕВОДЧИКА В ЛЕКЦИИ ИНОСТРАННОГО ПРОФЕССОРА.....	79
Jang Wonki	
ACADEMIC IDENTITY AND DEVELOPMENT DIRECTION OF KOREAN LANGUAGE EDUCATION AS A FOREIGN LANGUAGE.....	83
Қыдырбаева Ү.Т.	
АКАДЕМИЯЛЫҚ МАҚСАТТАҒЫ ТҮРІК ТІЛІН ҮЙРЕТУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	87
Жетпісбаева Қ. Б., Жұбатова Б. Н.	
ПАРСЫ ТІЛІНДЕГІ ПУРИЗМ (XIX ғасырдың II жартысы-XX ғасырдың I жартысы).....	91
Катбаева Г.К.	
ҚЫТАЙ ТІЛІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЗМ.....	94
Оспан Н.А.	
ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ТІЛДІК РЕФОРМАЛАР: МАҚСАТЫ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ.....	101
Тулеубаева С.А.	
РЕКОНСТРУКЦИЯ СРЕДНЕВЕКОВЫХ ЗНАНИЙ О ЯЗЫКЕ В РЕТРОСПЕКТИВЕ КЛАССИФИКАЦИИ НАУК АЛЬ-ФАРАБИ	106
Доктор Адам Ахмед Адам Махмуд, Манабаев Б.Н.	
ШЕТЕЛДІКТЕРГЕ (АРАБ ЕМЕСТЕРГЕ) АРАБ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАНМЕН АРАБ ЕЛДЕРІНІҢ АРАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЕРЕЖЕЛЕРІ.....	111
Қойбақова А.С.	
ҚЫТАЙ ТІЛІН ҚЫТАЙ МӘДЕНИЕТІМЕН БАЙЛАНЫСТЫРА ОТЫРЫП ОҚЫТУ ТӘСІЛДЕРІ.....	114
Бәзілбек М.Н., Ахапов Е.А.	
КАНСАЙ ДИАЛЕКТИСІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖАПОН ТІЛІНЕ ЫҚПАЛЫ.....	118
Тулекова М.А.	
ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ТЕКСТОЛОГИЯНЫҢ НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАРЫ.....	121
Кадикова С.И.	
СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА МЕДИЦИНСКИХ ТЕКСТОВ.....	132
Монтанай Э.Э.	
АРАБ ТІЛІНІҢ ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК ТІЛДЕРІНЕ ЫҚПАЛЫ.....	136
Ibrayeva Y.B.	
THE RELEVANCE OF THE CONTRASTIVE ANALYSIS HYPOTHESIS IN LANGUAGE TEACHING.....	140
Досымбекова Р.Ө.	
ҰЛТТЫҚ КОЛОРИТ ЖӘНЕ РЕАЛИЯ АУДАРУДАҒЫ ҚИЫНДЫҚТАР (春节-CHUNJIEMERЕКЕСІНЕ ҚАТЫСТЫ РЕАЛИЯЛАР).....	144
Салимова Г.Д.	
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРАКТИКИ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЯПОНИИ.....	147
Садықова Р.К.	
ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ ПАРСЫ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖАҚТАРЫ.....	151
Керімбаев Е.Ә.	
ҚЫТАЙ ТІЛІ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРІНДЕ ЖИІ КЕЗДЕСЕТІН СИМВОЛДАРДЫҢ МӘНІ.....	155

Сайлаукенова Ә.Е., Белялова А.Е.

КОРЕЙ ТІЛІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДЫҒЫ «ПАРЕМИОЛОГИЯ» МЕН «ФРАЗЕОЛОГИЯ»
ТЕРМИНДЕРІНІҢ ИГЕРУ ҚИЫНШЫЛЫҚТАРЫМЕН АЙЫРМАШЫЛЫҚТАРЫ..... 160

Атабай Б.А.

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АРАБ ПАРЕМИЯЛАРЫНДАҒЫ ТУЫСҚАНДЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ТІЛДІК
РЕПРЕЗЕНТАЦИЯСЫ..... 164

**СЕКЦИЯ 2. ДЕРЕКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДІҢ ПӘНАРАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ДЕРЕККӨЗ, МӘТІН,
ШЫҒАРМА, АВТОР (АРАБ ДЕРЕКТЕРІ, ӘБУ НАСР ӘЛ-ФАРАБИДІҢ ТРАКТАТТАРЫ,
АУДАРМАЛАРЫ, ОРТАЛЫҚ АЗИЯ АЙМАҒЫНДАҒЫ ШАҒАТАЙ ТІЛІНДЕГІ ДЕРЕКТЕР)**

Кортабаева Г.К., Конкабаева Н.Н.

«АТ-ТУҒА АЗ-ЗАКИЯ ФИ ӘЛ-ЛУҒАТ АТ-ТҮРКІЙА» ЕСКЕРТКІШІ: ЭТНОНИМДЕР
ИНТЕРПРЕТАЦИЯСЫ..... 170

Шадкам З., Кайранбаева Н.Н.

ШАҒАТАЙ ТІЛІНДЕ «ҚИССА-И ДЖАНКНАМАЛАР-И РИСАЛЕ-И ШАҒ-И МАРДАН»
ҚОЛЖАЗБАСЫНЫҢ СИПАТТАМАСЫ..... 174

Кумеков Б.Е., Кумекова Р.Б.

АСПЕКТЫ ДЕШИФРОВКИ И ХРОНОЛОГИИ ЭТНОНИМОВ И ТОПОНИМОВ ПО МАТЕРИАЛАМ
АРАБСКИХ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ КАРТ X-XII ВВ..... 178

Сандыбаев Ж.С., Тулегенов Н.

ҚАЗАҚ ЕЛІНЕ ҚАТЫСТЫ АРАБ ЖАЗБАЛАРЫНДАҒЫ КЕЙБІР ДЕРЕКТЕР..... 182

**СЕКЦИЯ 3. ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ АРАБ ЕЛДЕРІМЕН ТАРИХИ ЖӘНЕ МӘДЕНИ
БАЙЛАНЫСТАРЫ (ТІЛ, ДІН, ҚАЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ТАРИХИ-МӘДЕНИ
БАЙЛАНЫСЫНЫҢ АСПЕКТІЛЕРІ)**

Надинова Г.Е

ИСЛАМОВЕДЕНИЕ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ..... 187

Әбдіхалық А.Е.

Қажылық қазақ-араб байланыстарының негізі..... 190

Тен Ю.П.

КРОССКУЛЬТУРНЫЕ РЕСУРСЫ СОВРЕМЕННЫХ ЮЖНОКОРЕЙСКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ
ПРОИЗВЕДЕНИЙ..... 193

Әбсаттар қажы Дербісәлі

ШЫҒЫСТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ ОСЫЛАЙ АШЫЛҒАН..... 197

Батырхан Б.Ш.

«ШАҒНАМА» ДАСТАНЫ МЕН ҚАЗАҚ АҢЫЗ-ӘПСАНАЛАРЫНДАҒЫ АРХЕТИПТІК
ОБРАЗДАР 213

Сүлейменов П.М., Канафьева Ш.Е.

ӘЛ-ФАРАБИ РУХАНИ ӘЛЕМІ: «ҚАЙЫРЫМДЫ ҚАЛА» КОЦЕПЦИЯСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК
ФИЛОСОФИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ..... 219

Ильсоева З.С.

АРАБ ДЕРЕКТЕРІНДЕГІ ЖОШЫ ҰЛЫСЫ(АЛТЫН ОРДА) ТАРИХЫ..... 227

Қалиева Ш.С., Хаван А.

ӘБУ НАСР ӘЛ-ФАРАБИДІҢ «МИН ӘЛ 'АСИ 'ЛӘТИ...» ТРАКТАТЫНЫҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ-
ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ..... 233

Даукен Ғ.Н., Ем Н.Б. МЕЖЭТНИЧЕСКИЕ БРАКИ В ПОЛИТИКЕ РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ В НАЧАЛЕ ХХВЕКА КАК ОДНО ИЗ РЕШЕНИЙ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ПРОБЛЕМЫ (ПО ДАННЫМ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ИСТОРИОГРАФИИ).....	239
Жумажанова Ф.Т. ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ШЫҒЫСТЫҚ «НАЗИРА» ДӘСТҮРІНІҢ КӨРІНІСІ	241
Илесбеков Б. ӘБУ НАСЫР АХМАД ИБН МАНСУР ӘЛ-ИСПИДЖАБИДІҢ (480/1087) ОРТА АЗИЯ МҰСЫЛМАН ҚҰҚЫҒЫНА ҚОСҚАН ҮЛЕСІ.....	249
Rahmani S. INVESTIGATION OF THE CONCEPT OF THE JUSTICE IN WORKS OF ABU NASR AL- FARABI.....	255
Нұржан Н.М., Шайзан Б. АЛАШТЫҚ ДІНИ ҚАЙРАТКЕР – ШӘЙМЕРДЕН ҚОСШЫҒҰЛҰЛЫ.....	261
Султанова К.Д., Тюлегенов К.М. ГРАЖДАНСКАЯ ВОЙНА В СИРИИ КАК ПРИЧИНА НОВЫХ БЕЖЕНЦЕВ В МИРЕ.....	266
Бүркімбаева Ш.Д. ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АХЫСКА ТҮРІКТЕРІ ПОЭЗИЯСЫ: ТҮРКІЛІК САРЫН.....	272
Маулит Б. ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ ҰСТАНҒАН ҚЫТАЙДЫҢ «ЖҰМСАҚ КҮШ» САЯСАТЫ.....	278
Әкімханов А.Б., Шәкізада С.Б. ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МҰСЫЛМАНДАРЫНЫҢ СЕНІМ МЕКТЕБІ МАТУРИДИЛІК ІЛІМНІҢ ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ДІНИ ТАНЫМЫ МЕН САБАҚТАСТЫҒЫ.....	284
Молдабек Е.Б. ВЛИЯНИЕ РОССИИ В СИРИЙСКОЙ ВОЙНЕ.....	291
Усенов Г.А. ВЛИЯНИЕ ДУХА ИСТОРИЧЕСКОЙ РОДИНЫ НА СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ФИЛОСОФИИ АЛЬ-ФАРАБИ АРАБСКОГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ.....	295
Әлмұхаметов Ә., Абжетов Н.С. ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ТЕРРОРИЗМ.....	300
Жанатаева К.Б. 1990 ЖЫЛҒЫ ПАРСЫ ШЫҒАНАҒЫ ДАҒДАРЫСЫНАН КЕЙІНГІ МЫСЫРДЫҢ ЖАҢА ГЕОСАЯСИ ҰСТАНЫМЫ.....	303
Шейх-уль-Ислам Алсабеков Мухаммад-Хусайн хаджи Усманович ХАДЖ КАК ИСТОЧНИК РАСПРОСТРАНЕНИЯ МУСУЛЬМАНСКОЙ ДУХОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В КАЗАХСТАНЕ (XIX-НАЧАЛО XX ВВ.).....	308
Сейтметова Ж.Р., Құрмаш С.С. ТУНИС ЖАСТАРЫ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІНІҢ “АРАБ КӨКТЕМІНДЕГІ” РӨЛІ.....	312
Мухаммад Ражаб Мухаммад Абдұльбари ӘЛ-ФАРАБИДІҢ ЛИНГВИСТИКАҒА ҚОСҚАН ҮЛЕСІ.....	317
Ем Н.Б., Цой В. ЭТНИЧЕСКИЕ КОРЕЙЦЫ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В ЮЖНОЙ КОРЕЕ (ПРИМЕР ВОСПРИЯТИЯ КАЗАХСТАНСКИХ КОРЕЙЦЕВ).....	321
Палтөре Ы.М., Қасымбаев Қ.Ж. ҚАЗАҚ-АРАБ МӘДЕНИЕТ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН АЛШАҚТЫҚТАРЫ..	326

Әбелдаев Ж.Ә.

ТҮРІК ТАРИХИ РОМАНЫНЫҢ ДАМУ ҮДЕРІСІ ЖӘНЕ Х.Н.АТСЫЗ
ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ..... 333

Шадкам З., Андирова А.Е.

ЯЗЫКОВЫЕ ЕДИНИЦЫ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В ТРАДИЦИИ «СВАТОВСТВО» ТУРЕЦКОГО И
КАЗАХСКОГО НАРОДОВ..... 338

Сүлейменов П.М., Мырзабекова Б.М.

ИСЛАМҒА ДЕЙІНГІ ҚАЗАҚ ДІНИ НАНЫМ-СЕНІМДЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУЫНЫҢ ТАРИХИ
МӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ..... 342

Мен Д.В.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КОРЕЯ С АРАБСКИМ МИРОМ 346

Абдукадыров Н.М., Смагулова Б.

XIX Ғ. ОСМАН ИМПЕРИЯСЫНДА ИСЛАМШЫЛДЫҚ ЖӘНЕ ОНЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ
ХАЛЫҚТАРЫМЕН БЫҚПАЛДАСТЫҒЫ..... 348

Turar A.S., Iskakova Z.E.

IMAGE OF A WOMAN IN EASTERN COUNTRIES..... 352

Mubarak Ateeq Sultan Alafreet Alkuwaiti, Jakubayeva S.T.

THE CIVILIZATION AND HISTORY OF THE ARABIAN PENINSULA..... 356

Сапарбаева Н.Б.

ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫТАЙДЫҢ ПОЭЗИЯСЫНА ТИГІЗГЕН ӘСЕРІ..... 359

AbdallaMoh'dDyab Al-Nouimat, Jakubayeva S.T.

JORDAN : THE LAND OF KINGDOMS AND CIVILIZATIONS..... 366

Ғылыми басылым

**«ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ АРАБ ӘЛЕМІМЕН ТІЛ,
ТАРИХ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСЫ» атты
халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ**

19 қараша 2019 жыл

ИБ № 13174

Басуға 18.11.2019 жылы қол қойылды. Формат 60x84 ¹/₈.

Көлемі 31,3 б. т. Тапсырыс №7586. Таралымы 35 дана.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің

«Қазақ университеті» баспа үйі.

Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.